

DE BUITENPLAATS HEMMEER TE WARMOND

door

A.C.L. van Noort

Wie een wandeling in de Hemmeerpolder, gelegen in het Oosteinde van de gemeente Warmond, maakt en even stil staat ter hoogte van de camping van Van Rijn, zal het opvallen dat er in het landschap een vierkant stuk grond omringd door sloten ligt. Op zich lijkt dit niet echt bijzonder, maar als men dichterbij gaat kijken, ziet men in de greppel funderingen en als men in noordoostelijke richting loopt, ziet men in de slootkant de fundering van een bruggetje. Bij de bestudering van de pre-kadastrale kaart van de Vrije Heerlijkheid Warmond uit 1667 is gebleken dat op deze plaats een niet onaanzienlijk buiten met de naam Hemmeer¹ gestaan heeft.²

Omdat er van Hemmeer weinig bekend is, heb ik er een onderzoek naar gedaan. Vragen als wanneer de buitenplaats gebouwd en afgebroken werd, hoe zij eruit zag en wie de eigenaren en bewoners waren, zijn bij dit onderzoek als richtlijnen gebruikt. De resultaten van dit onderzoek worden in het hierna volgende gepresenteerd.

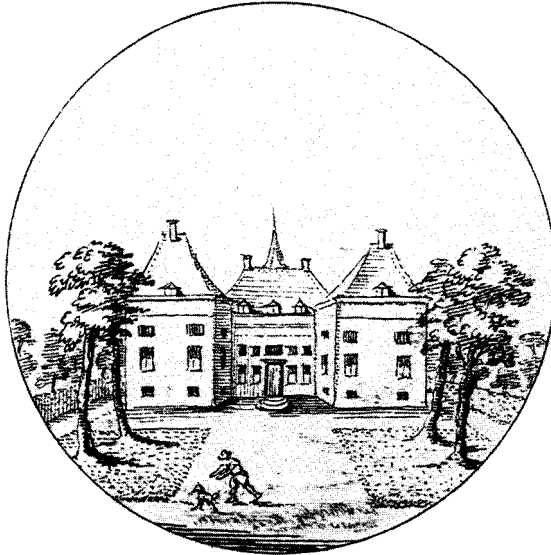
In 1624 werd het Hemmeer onder Warmond drooggelegd." De Amsterdamse koopman Jan of Johan van Baerle, die bij de droogmaking betrokken was, verwierf in de nieuw ontstane polder stukken grond. Hij was geen onbekende op het gebied van droogmakerijen. Voordat hij bij de droogmaking van het Hemmeer betrokken werd, had hij al stukken grond bij de droogmaking van de Lisserpoel en de Heerhugowaard verworven.

In de Hemmeerpolder liet Jan van Baerle een niet onaanzienlijk buitenverblijf bouwen. Waarschijnlijk heeft hij dat in de jaren 1632 en 1633 gedaan. In 1631 woonde hij nog in Leiden⁴ en in 1634 in Warmond.⁵ Op 21 april 1640 blijkt hij daar nog te wonen, toen hij voor de Leidse notaris J.J. de Haes aan zijn broer David procuratie verleende om zijn aandelen in de West-indische Compagnie te verkopen."

Jan van Baerle overleed op 4 juli 1644⁷ zonder ooit getrouwd te zijn geweest.⁸ Zijn erfgenamen verkochten de buitenplaats Hemmeer op 20 december 1644 aan Constantijn Sohier de Vermandois.⁹ Waarschijnlijk was deze van de verkoop van de buitenplaats op de hoogte gebracht door de beroemde

Portret van Constantijn Sohier de Vermandois. Gravure door Pieter Holsteyn, 1661. Rijksmuseum Amsterdam.

De buitenplaats Hemmeer. Tekening van Kornelis van Alkemade, 1687. Gemeentearchief Leiden.

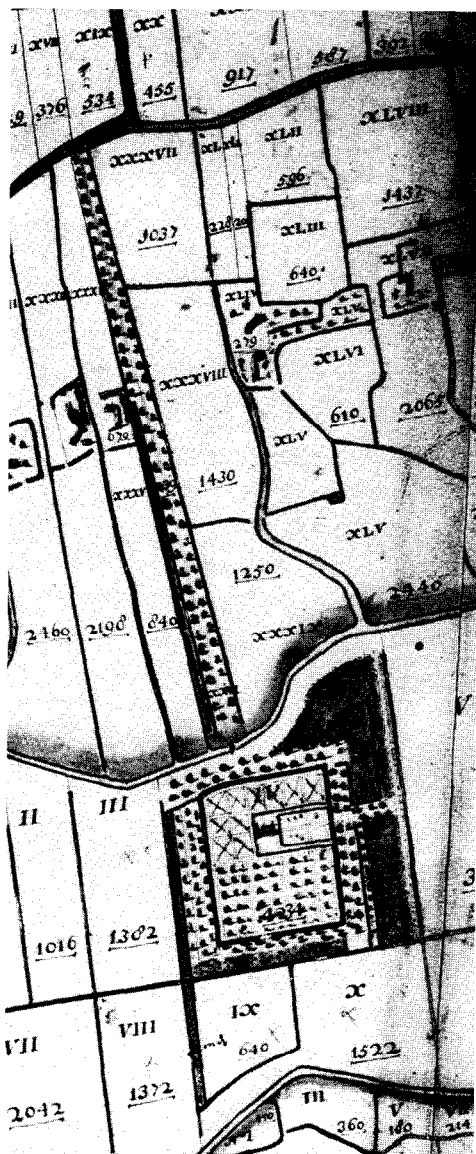
dichter Constantijn Huygens (1596-1687). Huygens was met een zuster van Jan van Baerle getrouwd” en was lid van de Muiderkring, waarvan ook Constantijn Sohier de Vermandois lid was,” dus de beide heren moeten elkaar goed gekend hebben.

In verband hiermee is het interessant te vermelden dat Constantijn Huygens wel eens op de buitenplaats verbleef. Dat blijkt uit het feit dat hij zijn gedichten ondertekende met “Hemmeer, den . ..”¹²

In de koopakte wordt een gedetailleerd beeld van de buitenplaats gegeven:

Een treffelijcke ende seer aensienlijke hoffstede ende huysinge, verciert met een thooren ende paveljoenen, mede geacommodeert met een ruym voorpleyn, wagenhuys, paerdestallinge, bargh, schuyr, hovenierhuys, omvangen met een royale gracht, vruchtbare boomgaerden, chingelen, ende deftige mantelingen van eycken, olmen, ipen, bercken ende elstboomen, ende hier toe alle de partijen van landen, op de kaart geteyckent mette letter A, staende ende gelegen in Warmont voorseyd, in de dijckagie van de Hem-meer...”

Deze beschrijving stemt overeen met de aanwezige afbeeldingen. Op de kaart van de Heerlijkheid Warmond van J. Dou uit 1669 zien we de toren, het

Detail uit een kaart van Warmond door J. Dou, 1669. Met name de laan naar het huis is duidelijk te zien. Gemeentearchief Leiden (Heertijkheidsarchief Warmond).

voorplein, de boomgaarden, de gracht en de singels.” Het voorplein en de toren zien we ook op de tekening in het handschrift van Kornelis van Alkemade uit 1687.¹⁵

Toen Constantijn Sohier de Vermandois de buitenplaats Hemmeer kocht, wilde hij zijn buiten door de aanleg van een oprijlaan met de Herenweg verbinden. Daarvoor moest hij in eerste instantie een brug aanleggen, want de Hemmeerpolder was omringd door een sloot. Sohier de Vermandois diende een verzoek in bij het Hoogheemraadschap van Rijnland. Het antwoord was positief. Op 14 september 1645 gaf het toestemming om “twee steenen hooffdens doen maecken ende houten leggers daer over leggen ende dat op soodanige wijtte ende hoogte als andere bruggens over de voors. Rijn-sloot gelegen”.

Voor de aanleg van de oprijlaan moest Constantijn Sohier de Vermandois een stuk grond tot zijn beschikking hebben. Om die reden trad hij in contact met de Heer van Warmond, die eigenaar van de benodigde grond was. Op 10 juni 1646 maakte Jacob van Wassenaer, Heer van Warmond, bekend dat hij Constantijn Sohier de Vermandois met twee morgen en negenendertig roeden land beleend had om daarop “een laen voor sijne huijsinghe in Hemmeer” aan te leggen.¹⁷ Deze laan is afgebeeld op de al eerder genoemde kaart uit 1669.

Volgens de Warmondse historicus

W.C.H. Machen (1860-1935) stond er aan het begin van de oprijlaan een hek. Hij kon zich de palen die het hek schraagden nog herinneren. Hoe het hek eruitzag, is niet bekend.”

Constantijn Sohier de Vermandois was een niet onaanzienlijk man in de zeventiende-eeuwse Hollandse samenleving. Tijdens zijn leven verwierf hij tal van bezittingen. Zo kocht hij in 1643 de Heerlijkheid Warmenhuizen waardoor hij Heer van Warmenhuizen werd.¹⁹ In 1645 werd hij beleend met de ruïne Oud-Poelgeest in Oegstgeest” en erfde hij van zijn schoonvader Jeronimus Coymans het huis Meresteyn bij Beverwijk en ook Santvliet bij Lisse.” Tenslotte kocht hij in 1660 nog enige landerijen onder Lisse.”

Constantijn Sohier de Vermandois woonde alleen ’s zomers op zijn buitenplaats in de Hemmeerpolder. ’s Winters woonde hij in Den Haag,“ waar hij kamerheer van de Prinses-Weduwe van stadhouder Willem 11 was.²⁴ In november 1670 stierf hij²⁵ en werd vervolgens begraven in het Groene Kerkje te Oegstgeest waar hij een grafkapel verworven had. Die kreeg hij niet zomaar, want als tegenprestatie moest hij “de voorsseide kercke geheelicken van onderen het wulfsel [plafond] met wagenschot te doen becleden ende beschieten”.²⁶

Na de dood van Constantijn Sohier de Vermandois werd de buitenplaats Hemmeer afgebroken. Wanneer dat precies is gebeurd, is niet met zekerheid te zeggen. Dat heeft zeker vóór 1687 plaatsgevonden, omdat zij op de gecorrigeerde herdruk van de kaart van het Hoogheemraadschap van Rijnland van dat jaar niet meer voorkomt.”

Waarom de buitenplaats afgebroken is, is moeilijk te zeggen. Een reden zou kunnen zijn dat zij onbewoonbaar werd, omdat zij verzakte wegens de zwakke bodemgesteldheid, die uit een dun veenlaagje met daaronder slappe oude zeelei (modderklei) bestaat.²⁸ Misschien geeft een opgraving hierover meer duidelijkheid.

NOTEN

1. De buitenplaats stond ook bekend als Oostwoud. Waarom zij zo genoemd werd, is niet met zekerheid vast te stellen. Waarschijnlijk speelde het West-Friese dorp Oostwoud een rol omdat de tweede eigenaar van de buitenplaats, de Heer van Warmenhuizen, geen onbekende in deze streek was.
2. A.G. van der Steur, *Chaerte vande Vrye Heerlickheydt Warmondt. Een pre-kadastrale kaart uit 1667 vervaardigd door Johan Dou(w)* (Alphen aan den Rijn 1985).
3. W.J.J.C. Bijleveld, "Warmond en Amsterdam", *Amstelodamum maandblad voor de kennis van Amsterdam* 35 (1948) 121.
4. P.J.M. de Baar, "Symon Jacobsz. Hulsebos, uitvinder van de vizel", *Jaarboekje Rijnlandse Molensichting* (1980) 40-58.
5. Dat kunnen we opmaken uit een lidmatenlijst van de gereformeerde gemeente van Warmond uit 1634. Hierin staat: "Monsr. Johan van Baerle op syn huïjs". GAL, Archief Gemeente Warmond, D.T.B.-registers, inv. nr. 1.
6. Zie noot 4.
7. GAL, Archief Gemeente Warmond, D.T.B.-registers, inv. nr. 1.
8. Zie noot 4.
9. GAL, Archief Gemeente Warmond, Rechterlijk archief, inv. nr. 10, f. 40 e.v.
10. Zie noot 4.
11. Zie noot 3.
12. Zie noot 4.
13. GAL, Archief Gemeente Warmond, Rechterlijk archief, inv. nr. 10, f. 40 e.v.
14. GAL, Archief Gemeente Warmond, Kaartboek van de Vrije en Hoge Heerlijkheid Warmond uit 1669.
15. GAL, Bibl. L&O nr. 3204d, Handschrift Kornelis van Alkernade, f. 76.
16. Archief Hoogheemraadschap van Rijnland, Index op vergunningen tot 1857, 41 F 39 A. Zie voor het origineel Register van Consenten 14-01-1645 tot 25-06-1650 en Getuychnissen voor Hoogheemraad 02-05-1592 tot 13-10-1607, 14 IX 164.5 226/7.
17. GAL, Huisarchief Warmond (H.A.W.), inv. nr. 572.
18. GAL, Collectie Machen, inv. nr. 105.
19. A. Mekken, *De geschiedenis van Warmenhuizen* (Alkmaar 1955) 42.
20. J.G.N. Renaud en A.I.J.M. Schellart, *Het kasteel Oud-Poelgeest*. Nederlandse Kastelen VIII (1977) 6-7.
21. Zie noot 3.
22. A.M. Hulkenberg, *De kleurige Keukenhof* (Utrecht 1976) 28.
23. J.G.N. Renaud en A.I.J.M. Schellart, *Het kasteel Oud-Poelgeest*. Nederlandse Kastelen VIII (1977) 7.
24. GAL, Collectie Machen, inv. nr. 105.
25. Zie noot 3.
26. L. Driessen e.a., *Willibrords erven, 1250 jaar christendom in Oegstgeest* (Oegstgeest 1989) 101-102.
27. A.G. van der Steur e.a., *Heeren en Bueren* (Den Haag 1969) 67.
28. GAL, Bibl. L&O nr. 89431f, K.C. Tammes, "Nederzettingsegeografie der Gemeente Warmond", *Warmondse Bijdragen* 2 (1969).